

Makine Anlamasının 80'e Yakın Türü: İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce Terimler

Tuncer Ören,
Ottava Üniversitesi, Kanada
oren@eecs.uOttawa.ca

Yapay zekânın ileri uygulamalarından olan makine anlaması gittikçe önem kazanmaktadır. Bu konuda, yazarın 40 kadar **yazı ve sunumu** vardır. İlk çalışmaları 1990'larda bilgisayar programlarının, özellikle benzetim programlarının bilgisayar desteği ile anlaşılabilir alanındaydı (Ören ve diğerleri, 1990). Günümüzde, yazarın etkinliklerinin bir kısmı, insan davranışlarının anlaşılması –özellikle duygusal zekânın– etmen-tabanlı modellerle benzetimine odaklanmış durumda (Kazemifard ve diğerleri, 2013). Makine anlamasının 60 kadar türünü açıklayan ve tanımlarını veren bir çalışma daha önce yayımlanmıştı (Ören ve diğerleri, 2007). Bu yazı, bir konferansta sunulmak üzere hazırlanmakta olan bir yazıda, ileri benzetim uygulamaları için, duygusal zekâsı olan yazılım etmenlerinin yanlış anlamalarının önlenmesi için, makine anlamalarında yanlış anlamaların bir bölümlenmesi verilecektir (Ören, Kazemifard, Yılmaz, 2013). Bu yazıda makine anlamasının türlerini belirten ve İngilizcede ilk kez derlenen 80'den fazla terim ve Türkçe karşılıkları, İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce iki dizin olarak verilmiştir. Bazı terimler eşanlamlı oldukları için makine anlamasının böylece 80'e yakın türü belirtilmiş olmaktadır. Daha önce Bilişim Dergisi'nde yayımlanmış olan 350'den fazla değişken türü (Ören, 2012) ve 150'den fazla giriş değişkeni (Ören, 2013) ve bu yazıdaki 80'den fazla makine anlaması terimi ile birlikte yalnız üç konuda 600'e yakın İngilizce benzetim ve bilişim terimi ve Türkçe karşılıkları verilmiş olmakta ve Türkçenin bu konulardaki gücüne de tanıklık etmektedir.

Kaynakça

- Kazemifard, M., Ghasem-Aghaee, N., Koenig, B.L. ve T.I. Ören (2013). "An Emotion Understanding Framework for Intelligent Agents based on Episodic and Semantic Memories". *Journal of Autonomous Agents and Multi-Agent Systems*. (DOI) 10.1007/s10458-012-9214-9 (Online first articles)
- Ören, T. (2012). "Değişken Türleri için Türkçe Terimler", *Bilişim: Türkiye Bilişim Derneği Dergisi*. (1): yıl 40, sayı 148 (Kasım 2012), s. 216-228, (2): yıl 40, sayı 149 (Aralık 2012), s. 192-201.
- Ören, T. (2013). "Bilişim ve Benzetimde Kullanılan Giriş ve Girdi Türleri için Türkçe ve İngilizce Terimler", *Bilişim: Türkiye Bilişim Derneği Dergisi*. yıl 41, sayı 150, Ocak 2013, s. 156-167.
- Ören, T., Abou-Rabia, O., King, D.G., Birta, L.G. ve R.N. Wendt (1990) (Çağrılı bildiri). "Reverse Engineering in Simulation Program Understanding". In: *Problem Solving by Simulation*, A. Jávör (ed.) *Proceedings of IMACS European Simulation Meeting*, Estergon, Macaristan, Ağustos 28-30, 1990, s. 35-41.
- Ören, T., Ghasem-Aghaee, N. ve L. Yılmaz (2007). "An Ontology-Based Dictionary of Understanding as a Basis for Software Agents with Understanding Abilities". *Proceedings of the Spring Simulation Multiconference (SpringSim'07)*. Norfolk, VA, Mart 25-29, 2007, s. 19-27. (ISBN: 1-56555-313-6)
- Ören, T., Kazemifard, M. ve L. Yılmaz (2013-Hazırlanmakta). "Avoidance of misunderstanding for agents with emotional intelligence: Spectrum of possibilities for advanced simulation studies." *SIMULTECH 2013 – 3rd International Conference on Simulation and Modeling Methodologies, Technologies and Applications*. Reykjavik, İzlanda, 29-31 Temmuz, 2013.

“Makine Anlaması” Türleri (İngilizce-Türkçe) Dizin

A--

analogical understanding	örneksel anlama
apprehension	kavrayış
associative understanding	çağrışımsal anlama
autonomous understanding	özerk anlama

B--

blackboard understanding	karatahta anlaması
bottom up understanding	aşağıdan yukarıya anlama
brittle understanding	narin anlama
broad understanding	geniş kapsamlı anlama
broadcasted understanding	yayımlanmış anlama

C--

coarse understanding	kabaca anlama
comprehension	anlama
computer understanding	bilgisayar anlaması
computer-aided understanding	bilgisayarla anlama
computer-assisted understanding	bilgisayar destekli anlama
computerized understanding	bilgisayarlaştırılmış anlama
context-independent understanding	bağlamdan bağımsız anlama
context-aware understanding	bağlama duyarlı anlama
contextual understanding	bağlamsal anlama
cooperative understanding	işbirlikli anlama
corrupt understanding	bozulmuş anlama
course understanding	kabaca anlama
cumulative understanding	birikimli anlama

D--

delegated understanding	yetkilendirilmiş anlama
detailed understanding	ayrıntılı anlama
direct understanding	dolaysız anlama
distributed understanding	dağıtık anlama
dogmatic understanding	bağnaz anlama

E--

evolving understanding	evrimsel anlama
exploratory understanding	araştırısal anlama
external understanding	dışsal anlama

F--

focused understanding	odaklanmış anlama
-----------------------	-------------------

G--

generalized understanding	genelleştirilmiş anlama
group understanding	takım anlaması

I--

inappropriate understanding	uygun olmayan anlama
incorrupt understanding	bozulmamış anlama
in-depth understanding	derinliğine anlama
indirect understanding	dolaylı anlama
individual understanding	bireysel anlama
instantiated understanding	somutlaştırılmış anlama
internal understanding	içsel anlama
invalid understanding	geçersiz anlama

L--

learning understanding	öğrenmeli anlama
legacy understanding	eskiden kalma anlama
lexical understanding	sözcüksel anlama
logical understanding	mantıksal anlama

M--

machine understanding	makine anlaması
mediated understanding	aracılı anlama
misunderstanding	yanlış anlama
modified understanding	değiştirilmiş anlama
morphological understanding	biçimbilgisel anlama
multiaspect understanding	çok yönü anlama
multiunderstanding	çoklu anlama
multivision understanding	çok bakış açılı anlama
mutual understanding	karşılıklı anlama; anlaşma

O--

objective understanding	yansız anlama
original understanding	özgün anlama

P--

parallel understanding	koşut anlama; paralel anlama
partial repetitive understanding	kısmi yinelemeli anlama
pragmatic understanding	yararcı anlama

R--

re-initialized understanding	sil baştan anlama
reliable understanding	güvenilir anlama
remnant understanding	artık anlama
remote understanding	uzaktan anlama
repetitive understanding	yinelemeli anlama
robust understanding	dayanıklı anlama

S--

self understanding	kendini anlama
semantic understanding	anlambilimsel anlama
sequential understanding	ardışık anlama
simulation-based understanding	benzetim tabanlı anlama

single-aspect understanding	tek yönü anlama
single-vision understanding	tek bakış açılı anlama
structural understanding	yapısal anlama
subjective understanding	özel anlama
switchable understanding	değiştirilebilir anlama
syntactic understanding	sözdizimsel anlama

T--

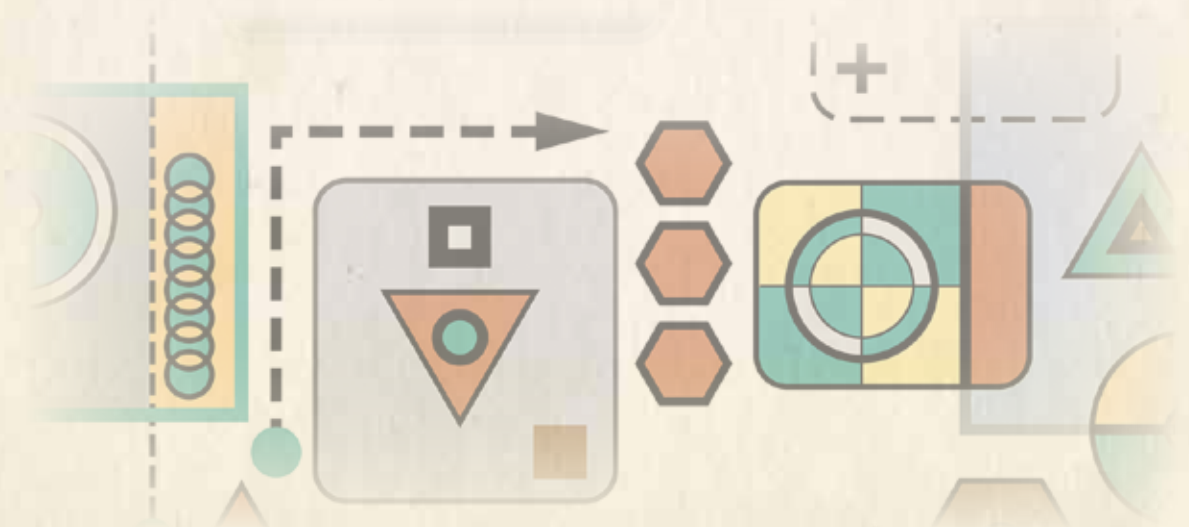
tabula rasa understanding	sil baştan anlama
top-down understanding	yukarıdan aşağıya anlama

U--

understanding	anlama
understanding for subscribers	aboneler için anlama
understanding per command	ısmarlama anlama
unreliable understanding	güvenilemez anlama
unverified understanding	doğruluğu sağlan(a)mamış anlama

V--

valid understanding	geçerli anlama
verified understanding	doğruluğu sağlanmış anlama
void understanding	geçersiz anlama

“Makine Anlaması” Türleri (Türkçe-İngilizce Dizin)

A--

aboneler için anlama	understanding for subscribers
anlama	comprehension; understanding
anlambilimsel anlama	semantic understanding
anlaşma	mutual understanding
aracılı anlama	mediated understanding
araştırısal anlama	exploratory understanding
ardışık anlama	sequential understanding
artık anlama	remnant understanding
aşağıdan yukarıya anlama	bottom up understanding
ayrıntılı anlama	detailed understanding

B--

bağlamdan bağımsız anlama	context-independent understanding
bağlama duyarlı anlama	context-aware understanding
bağlamsal anlama	contextual understanding
bağnaz anlama	dogmatic understanding
benzetim tabanlı anlama	simulation-based understanding
biçimbilgisel anlama	morphological understanding
bilgisayar anlaması	computer understanding
bilgisayar destekli anlama	computer-assisted understanding
bilgisayarla anlama	computer-aided understanding
bilgisayarlaştırılmış anlama	computerized understanding
bireysel anlama	individual understanding
birikimli anlama	cumulative understanding
bozulmamış anlama	incorrupt understanding
bozulmuş anlama	corrupt understanding

C--

çağrışımsal anlama	associative understanding
çok bakış açılı anlama	multivision understanding
çok yönü anlama	multiaspect understanding
çoklu anlama	multiunderstanding

D--

dağıtık anlama	distributed understanding
dayanıklı anlama	robust understanding
değiştirilebilir anlama	switchable understanding
değiştirilmiş anlama	modified understanding
derinliğine anlama	in-depth understanding
dışsal anlama	external understanding
doğruluğu sağlan(a)mamış anlama	unverified understanding
doğruluğu sağlanmış anlama	verified understanding
dolaylı anlama	indirect understanding
dolaysız anlama	direct understanding

E--

eskiden kalma anlama	legacy understanding
evrimsel anlama	evolving understanding

G--

geçerli anlama	valid understanding
geçersiz anlama	invalid understanding; void understanding
genelleştirilmiş anlama	generalized understanding
geniş kapsamlı anlama	broad understanding
güvenilemez anlama	unreliable understanding
güvenilir anlama	reliable understanding

I--

ısmarlama anlama	understanding per command
------------------	---------------------------

İ--

içsel anlama internal understanding
işbirlikli anlama cooperative understanding

K--

kabaca anlama coarse understanding
kabaca anlama course understanding
karatahta anlaması blackboard understanding
karşılıklı anlama mutual understanding
kavrayış apprehension
kendini anlama self understanding
kısmi yinelemeli anlama partial repetitive understanding
koşut anlama parallel understanding

M--

makine anlaması machine understanding
mantıksal anlama logical understanding
narin anlama brittle understanding

O--

odaklanmış anlama focused understanding

Ö--

öğrenmeli anlama learning understanding
örneksel anlama analogical understanding
özerk anlama autonomous understanding
özgün anlama original understanding
özel anlama subjective understanding

P--

paralel anlama parallel understanding

S--

sil baştan anlama re-initialized understanding; tabula
rasa understanding
somutlaştırılmış anlama instantiated understanding
sözcüksel anlama lexical understanding
sözdizimsel anlama syntactic understanding

T--

takım anlaması group understanding
tek bakış açılı anlama single-vision understanding
tek yönü anlama single-aspect understanding

U--

uygun olmayan anlama inappropriate understanding
uzaktan anlama remote understanding

Y--

yanlış anlama misunderstanding
yansız anlama objective understanding
yapısal anlama structural understanding
yararcı anlama pragmatic understanding
yayımlanmış anlama broadcasted understanding
yetkilendirilmiş anlama delegated understanding
yinelemeli anlama repetitive understanding
yukarıdan aşağıya anlama top-down understanding

